

AHMET HAMDİ TANPINAR'IN “ŞİİR” ADLI METNİNİN DİL BİLİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Bekir GÖKÇE

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Rize /
Türkiye

Anahtar Kelimeler: Dil, dil bilimi, şiir, Tanpınar.

ÖZET

Dil, “bildirişimi sağlayan göstergeler dizgesi” olarak tanımlanabilir. “Doğru, yerinde göstergeleri bulup dizelere yerleştirmek” biçiminde tanımlanan ve Çetışli'nin, “çoşkulu anlatım esasına bağı eserler/türler (şiir, mensur şiir)” içinde değerlendirdiği şiir ise dile dayanan ve dilin imkânlarıyla varlığını ortaya koyan, edebî bir türdür. Dil bilimi, dili bütün yönleriyle inceleyen bir alandır. Dilin sesleri, seslerin uyumu, sözcüklerin temel ve yan anlamları, çağrışım değerleri, sözcük/söz öbeklerinin metnin bağlamı içinde kazandığı anlamları, duygu değeri, benzetmeler, aktarmalar, sapmalar ve bunların ışığında metnin yorumlanması, dil bilimi açısından şiire bakışın temelini oluşturur. Bu açıdan şiir, dil biliminin birçok alanını yakından ilgilendirir. Şiir, biçim (sunuluş) ve içerik (öz) öğelerinin varlığıyla temel kimliğine kavuşur. En eski örneklerinden bugüne dek, belli bir bildirişimi aktarırken “metin” olma özelliğini gösteren şiirde bütünlük, bu kimliğin vazgeçilmezidir. Şiirin dil bilimi açısından en önemli yönü bütünlük taşıması, sanatçının zihnindekilerini bütün hâlinde aktarmasıdır. Bu çalışmada şair, romancı ve çok yönlü bir sanatçı olan A. H. Tanpınar'ın Şiir adlı metni, dil bilimi ışığında incelenmiştir. Şairinin zihin ve yaratıcılık gücünü yansıtan bu şiirde kullanılan imgeler, değişik tasarımlar, çağrışımlar özgün bir anlatımı ortaya çıkarmıştır. Tanpınar'ın; “rüyalarımızın sarışın buğdayı”, “sükûtun bahçesi”, “kaderin gülümseyen yüzü”, “yıldızların altın bahçesi” “ezelî bahar”, “tükenmez yarın” gibi değişik kullanımları, sözlüklerde yer almayan, “kişisel kullanım”ını yansıtmaları açısından dikkat çekicidir. “Onun şiirinde belirleyici olan belli başlı kavramlar; rüya zaman, musıkî, resim, ebediyet, mükemmeliyet, aydınlık ve aşktır.” görüşü belirgindir. Dil biliminin verileri ile aydınlatılmaya çalışılan bu metnin, Tanpınar'ın şiir estetiğini taşıyan bir yapıda olduğu görülmüştür.